

สถานการณ์และผลกระทบของบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย
กับการขาดโอกาสได้รับสิทธิทางสังคม

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พັນเอก เสวก เทียนสันต์
รองเสนาธิการ มณฑลทหารบกที่ 35

วิทยาลัยการทัพบก
กันยายน 2560

เอกสารวิจัยเรื่อง สถานการณ์และผลกระทบของบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย
กับการขาดโอกาสได้รับสิทธิทางสังคม

โดย พันเอก เสวก เทียนสันต์

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอกหญิง จุติญา จันทวุฒิ

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบกปีการศึกษา 2560 และเห็นชอบให้
เป็นเอกสาร วิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ

พลตรี

(สมบูรณ์ ตีรอด)

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก

(เพชรวัฒน์ ธนพรานสิงห์)

ประธานกรรมการ

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

(นายบรรจบ จันทรัตน์)

พันเอก

(สินสมุทร จันทเนตร)

กรรมการ

พันเอกหญิง

(จุติญา จันทวุฒิ)

กรรมการ

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก เสวก เทียนสันต์
เรื่อง สถานการณ์และผลกระทบของบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทยกับการขาดโอกาสได้รับสิทธิทางสังคม
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ :** 6,260 คำ **จำนวนหน้า :** 14 หน้า
คำสำคัญ บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ทะเบียนประวัติ สัญชาติ
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การศึกษาวิจัยในเรื่อง สถานการณ์และผลกระทบของบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย การขาดโอกาสได้รับสิทธิทางสังคม ในครั้งนี้ เพื่อที่จะได้ทราบถึงกระบวนการจัดทำทะเบียนประวัติ “บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน” สาเหตุความล่าช้าในการให้สัญชาติไทยแก่บุคคลที่ได้รับการสำรวจขึ้นบัญชีไว้เป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน และ ศึกษาถึงวิธีการควบคุมและจัดระบบพลเมืองที่ยังมีสถานะเป็นบุคคลไร้สัญชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยว่ามีระบบการควบคุมอย่างไรโดยจากการศึกษาพบว่าการจัดทำประวัติบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย โดยจัดทำเป็นทะเบียนประวัติ บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน มีขั้นตอนหลักอยู่ 2 ขั้นตอน คือ การสำรวจ และการจัดทำทะเบียนประวัติ ซึ่งเมื่อขึ้นทะเบียนประวัติเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนแล้ว บุคคลเหล่านี้สามารถรับสิทธิพื้นฐานในสังคมแม้จะถูกจำกัดสิทธิบางประการ ไม่เทียบเท่ากับคนที่มีสัญชาติไทย แต่สามารถร้องขอพิสูจน์สิทธิ และขอสัญชาติไทยตามเงื่อนไขพระราชบัญญัติ พ.ศ.2508 ได้ สำหรับปัญหาความล่าช้าในขั้นตอนการขอสัญชาติไทยและได้รับสัญชาติไทย หรือติดขัดล่าช้า พบว่าเกิดจากสาเหตุดังนี้ (1) ข้อจำกัดเจ้าหน้าที่รัฐที่มีจำนวนน้อย (2) ผู้ยื่นคำร้องใช้เวลาในการหาข้อมูลประกอบ (3) การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องกับตัวผู้ยื่นคำร้อง (4) หน้าตาและ ชื่อ นามสกุล ไม่เหมือนคนไทยแต่ผังเครือญาติเป็นสัญชาติไทย (5) ตัวผู้ยื่นคำร้องไม่มีบุคคลรับรอง ปัจจุบันประเทศไทย มียุทธศาสตร์ในการจัดระเบียบ และสร้างระบบควบคุมพลเมืองที่ยังมีสถานะเป็นคนไม่มีสถานะทางทะเบียนและ คนไร้สัญชาติ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย หนึ่งในยุทธศาสตร์ดังกล่าวคือ ยุทธศาสตร์ในการให้สิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการส่งเสริมในหลักสิทธิมนุษยชนควบคู่ไปกับการรักษาความมั่นคงของชาติ เพื่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาของนานาชาติทั่วโลก

ABSTRACT

AUTHOR : Col. Sawake teasant

TITLE : Situation and impact of stateless persons in Thailand on lack of Opportunity to gain social rights.

DATE : September 2017 **WORD COUNT :** 6,260 **PAGES :** 14

KEY TERM : People who do not have registration, history, nationality, strategy

CLASSIFICATION :Unclassified

Study on research. Situation and impact of Thai nationality on lack of social rights This time In order to know. History Registration Process "Unregistered person" causes delays in the granting of Thai nationality to persons who have been surveyed as unregistered persons and studies on how to control and maintain a citizen's status as a person. Stateless people living in Thailand have control systems. According to studies, it has been found that History of Stateless Persons in Thailand By making history records. People without registration There are two main steps: surveying and preparation of records. Which when registered history. A person who has no registration status. These people can enjoy basic social rights. Despite some limited rights Not equivalent to people with Thai nationality. But can request proof of rights. And apply for Thai nationality under the conditions. Act 1965 for the delay in the process of applying for Thai nationality. And get Thai citizenship Or delayed The cause is as follows: (1) limited number of government officials. (2) (3) communication between the officer, the petitioner and the petitioner; (4) his / her appearance and surname are not the same as the Thai person's, but the family name is Thai; (5) the person filing the petition does not have a person certifying the petition. Present Thailand Have a strategy to organize. And establish a system of citizen control that still has no stateless status and stateless people living in Thailand. One of the strategies is Strategy for basic rights To promote human rights principles. Along with maintaining national security. For the image of Thailand in the eyes of countries around the world.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความรู้ความช่วยเหลือจาก พันเอกหญิง ฐิติญา จันทวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้ความรู้ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆจนทำให้เอกสารวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

โอกาสเดียวกันนี้ ขอขอบคุณ นายบรรจบ จันทรัตน์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาที่ให้การช่วยเหลือและให้คำแนะนำตลอดการดำเนินการวิจัย และขอขอบคุณคณาจารย์วิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ และประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา ขอขอบคุณ ผู้บังคับบัญชาที่กรุณาให้การสนับสนุนในการเข้ารับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณกำลังพลมณฑลทหารบกที่ 35 ทุกท่านให้ความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นแรงใจ กระตุ้น และผลักดันให้ผู้วิจัยมีความมานะพยายามในการทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงขั้นสุดท้ายรวมถึงเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือสนับสนุน จนทำให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สถานการณ์และผลกระทบของบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย กับการขาดโอกาสได้รับสิทธิทางสังคม

ปัจจุบันบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทยยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งข้อมูลจาก เว็บไซต์ของ UNHCR เมื่อเดือน พ.ย.2559 ระบุว่ามีคนไร้รัฐไร้สัญชาติจำนวน 438,821 คน และในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ได้มีการมอบสัญชาติไทยให้ประมาณ 23,000 คน¹ ยังคงมีคนไร้สัญชาติตกค้างอีกจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีภูมิฐานะแถบชายแดนระหว่างประเทศ กลุ่มชาติพันธุ์ เผ่าต่างๆ ในละแวกภูเขาแนวชายขอบติดกับประเทศรอบบ้าน ยังคงพิสูจน์ทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติไม่ได้หรือพิสูจน์ได้แล้วว่าเป็นต่างด้าว แต่ก็ยังส่งกลับประเทศต้นทางไม่ได้ จึงทำให้บุคคลเหล่านี้ขาดโอกาสได้รับสิทธิต่างๆ ที่ควรจะได้รับจากภาครัฐเจ้าของพื้นที่ ที่พำนักอาศัยอยู่ บุคคลไร้สัญชาติที่พบในประเทศไทยอยู่ในระหว่างแก้ไขปัญหา สำหรับบุคคลที่พิสูจน์ได้แล้วว่าเป็นคนต่างด้าว หรือเป็นผู้ลี้ภัยสงคราม และไม่ประสงค์จะเดินทางกลับประเทศต้นทาง ทำให้ประเทศไทยรัฐเจ้าของพื้นที่ต้องแบกรับปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ โดยเฉพาะทางด้านสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ เพราะหากไม่ดำเนินการหรือช่วยเหลือก็จะถูกโจมตีจากกลุ่ม NGO หรือกลุ่มสิทธิมนุษยชนระดับต่าง ๆ การแก้ปัญหาต้องให้ประเทศต้นทางยอมรับความเป็นพลเมือง และยินยอมให้บุคคลเหล่านี้เดินทางกลับภูมิลำเนาหรือประเทศที่ 3 ยอมรับบุคคลเหล่านี้ไปเป็นพลเมืองของประเทศตน แต่สำหรับบุคคลที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สัญชาติหรืออยู่ในกระบวนการพิจารณาให้สัญชาติ โดยได้จัดทำทะเบียนประวัติตามกฎหมายราชฎร ท.ร. 38 ก. ซึ่งเป็นทะเบียนประวัติ “บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน” โดยผู้ถือบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนจะได้สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่พึงจะได้รับแต่ยังขาดสิทธิการได้รับโอกาสบางประการ เช่น การเข้าร่วมทางการเมือง การครอบครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ หรือการประกอบอาชีพที่สงวนไว้ให้กับคนที่มีสัญชาติไทยเป็นต้น และในลำดับต่อมาถ้าผู้ที่ยื่นทะเบียนประวัติเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนประวัติเรียบร้อยแล้วสามารถรับรองสิทธิตัวบุคคลที่นำไปจนถึงขั้นการพิสูจน์ซึ่งนำมาถึงการได้สัญชาติไทยของบุคคลไร้สัญชาติแล้วน่าจะเป็นการส่งเสริมในเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานทางสังคมให้เท่าเทียมเสมอกันกับคนที่มีสัญชาติไทยปกติ และด้วยสถานะของการเป็น “บุคคลไร้สัญชาติ” ของบุคคลเหล่านี้ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พวกเขาถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบุคคลไร้สัญชาติที่ได้พำนักอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเกิดความกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 3 ข้อ ดังนี้

1. กระบวนการการจัดทำทะเบียน “บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน” ในประเทศไทยว่ามีขั้นตอนเป็นอย่างไร
2. ปัญหาความล่าช้าในการให้สัญชาติไทยของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนในประเทศไทยเป็นเกิดจากสาเหตุอะไรและสภาพปัญหาเป็นอย่างไร
3. วิธีการควบคุมและจัดระบบพลเมืองที่ยังมีสถานะบุคคลไร้สัญชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร

ขั้นตอนการจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

“บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน²” หมายถึง บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแต่ไม่มีรายการในทะเบียนบ้าน (ท.ร. 13 และ ท.ร. 14) เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันถิ่นกำเนิดหรือประวัติของบุคคลหรือมีหลักฐานไม่เพียงพอที่นายทะเบียนจะพิจารณา เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ทั้งนี้ไม่รวมถึงคนต่างด้าวที่เข้าเมือง โดยมีชอบด้วยกฎหมายที่ไม่อยู่ในความควบคุมของทางราชการ หรือรัฐไม่มีนโยบายผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ โดยมีขั้นตอนการจัดทำทะเบียนประวัติ³ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สรรวจบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

1. นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นจัดให้มีการสำรวจ โดยมอบหมายให้บุคคลในพื้นที่ทางราชการที่เชื่อถือและเป็นที่น่าไว้วางใจทำหน้าที่สำรวจ ได้แก่ ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือบุคคลอื่นที่น่าเชื่อถือ
2. เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสำรวจจะใช้ใบสำรวจตามแบบ 89 และใบตอบรับการสำรวจตามแบบ 89/1 พร้อมทั้งทำการติดรูปพร้อมพิมพ์ลายนิ้วมือของบุคคลที่ได้รับการสำรวจลงในแบบสำรวจ 89 และ 89/1 ทุกคน
3. เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสำรวจสอบถามและบันทึกถ้อยคำของบุคคลที่ได้รับการสำรวจทุกราย ในแบบบันทึกการสอบสวน (ปค.14) และจะต้องมีพยานไม่น้อยกว่า 2 คน โดยลงชื่อรับรองในบันทึกการสอบสวนให้เรียบร้อย
4. เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสำรวจส่งแบบสำรวจตามแบบ 89 และบันทึก ปค.14 ส่งคืนให้กับสำนักทะเบียน
5. สำนักทะเบียนทำการตรวจสอบเอกสารว่าได้กรอกรายละเอียดและมีการลงชื่อครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ และรวบรวมรายชื่อผู้ที่ได้รับการสำรวจตามแบบ 89 เข้าที่ประชุมของประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อพิจารณาตรวจสอบบุคคลที่ได้รับการสำรวจ โดยต้องจัดทำรายงานการประชุมประชาคมเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้สำหรับตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำทะเบียนประวัติของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน

1. ผู้ที่ได้รับการสำรวจที่ผ่านการตรวจสอบเรียบร้อยแล้วนั้น นายทะเบียนจัดทำทะเบียนประวัติลงในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนประวัติของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ขณะสำรวจอยู่ในเขตของสำนักทะเบียนนั้นๆ ตามแบบ ท.ร.38 ก โดยการลงทะเบียนประวัติ (ท.ร.38 ก) นายทะเบียนจะทำการจดบันทึกโดยละเอียดตามที่ได้รับแจ้ง รายการใดไม่ทราบจะเขียนข้อความ “ไม่ทราบ” แต่อย่างน้อยในข้อมูลที่ได้รับต้องมีรายการชื่อตัว ชื่อสกุล (ถ้ามี) ที่อยู่ เลขประจำตัว และวันเดือนปีเกิด หรืออายุ (ถ้าทราบ) ในกรณีที่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนกลุ่มที่มีความผิดปกติหรือพิการทางสมองนายทะเบียนจะทำการลงรายการตามที่ผู้อุปการะดูแลแจ้ง จากนั้นบันทึกข้อมูลไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักทะเบียน โดยในกรณีที่พบว่าบุคคลที่ทำการจัดทะเบียนประวัติ นั้นมีรายชื่อในรายการบุคคลทะเบียนบ้าน (ท.ร.13 หรือ ท.ร.14) หรือมีการจัดทำทะเบียนประวัติไว้แล้วให้นายทะเบียนบันทึกข้อมูลส่งพิมพ์ใบแสดงผลการตรวจสอบรายการบุคคลตามแบบ 89/2 เพื่อมอบให้กับบุคคลที่ได้รับการสำรวจไว้เป็นหลักฐาน ตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป
2. นายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นจะทำการกำหนดเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ประกอบด้วยเลข 13 หลัก แบ่งออกเป็น 5 ส่วน (0-0000-00000-00-0)⁴ ได้แก่
 - ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยเลข 1 หลักเป็นเลขศูนย์
 - ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยเลข 4 หลัก หมายถึง เลขรหัสทะเบียนที่สำรวจ และจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน
 - ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 รวมกันประกอบด้วยเลข 7 หลัก หมายถึง ลำดับ ที่ของบุคคลในแต่ละสำนักทะเบียน โดยสองหลักแรกของส่วนที่ 3 กำหนดเป็นเลข 89 หมายถึงบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามระเบียบนี้
 - ส่วนที่ 5 ประกอบด้วยเลข 1 หลัก หมายถึง เลขตรวจสอบความถูกต้องของเลขประจำตัวแต่ละชุด
3. นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจะทำการจัดทำบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนมอบให้แก่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานแสดงตัว
4. สำนักทะเบียนกลางจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนไว้ในระบบคอมพิวเตอร์โดยแยกต่างหากจากฐานข้อมูลการทะเบียนราษฎรของคนที่มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. 13 และ ท.ร. 14) โดยรายการทะเบียนประวัติ ต้องมี

รายการทะเบียนประวัติ (ท.ร. 38 ก) ลายพิมพ์นิ้วมือ และภาพใบหน้า ซึ่งอาจมีข้อมูลที่จำเป็นอื่นๆ อีกก็ได้

การขาดโอกาสได้รับสิทธิทางสังคม

ถึงแม้บุคคลไร้สัญชาติจะทำการขึ้นทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเรียบร้อยแล้วแต่การได้รับสิทธิพื้นฐานต่างๆ ก็ยังถูกจำกัดอยู่มากมายดังนี้

การขาดความมั่นคงเรื่องที่ดินทำกิน⁵

ความที่บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนคือคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงไม่มีสิทธิในการครอบครองที่ดินเพราะกฎหมายที่ดินของไทยรับรองสิทธิในการถือครองของคนต่างด้าวภายใต้เงื่อนไขจำกัดและเนื่องจากชุมชนชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่อยู่บนพื้นที่สูงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่รัฐไม่อนุญาตให้ใช้เป็นที่ทำกินได้เรื่องที่ดินทำกินจึงเป็นปัญหาหลักของชนกลุ่มน้อยลำดับต้นๆ ตลอดมา ที่จริงแล้ว ชุมชนชาวเขาในประเทศไทยหลายแห่งได้ก่อตั้งมาเนิ่นนานบางแห่งเกิดก่อนความเป็นรัฐชาติด้วยซ้ำ และเป็นการก่อกำเนิดของชุมชนที่ไม่ต่างจากชุมชนคนพื้นราบ คือเมื่อยังไม่มี การแบ่งเขตแดนพื้นที่ทำกินที่ชัดเจน พบที่เหมาะสมในการทำมาหากินก็สร้างบ้านเรือนเกาะกลุ่มกัน แต่ชุมชนของชาวเขาตั้งอยู่กลางป่า ซึ่งปัจจุบันเกือบทั้งหมดกลายเป็นพื้นที่ป่าที่รัฐบาลมาประกาศทีหลังให้เป็นเขตสงวน หรือเขตอุทยานแห่งชาติ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาความขัดแย้งระหว่างนโยบายรัฐกับชุมชนชาวเขาในหลายสถานการณ์ ชาวเขาครอบครองพื้นที่และใช้ทำกินมาตั้งแต่ดั้งเดิม แต่ก็ไม่มีเอกสารรับรองสิทธิตามกฎหมายจึงมีบ่อยครั้งที่ถูกไล่ออกจากบ้านของตนเอง บ่อยครั้งที่ถูกแย่งชิงจากผู้บุกรุกโดยข้อเท็จจริงแต่เป็นเจ้าของที่ดิน โดยข้อกฎหมายซึ่งมักเป็นนายทุนมาจากข้างนอก และเนื่องจากผู้มาใหม่นั้นมีเทคโนโลยีและอาศัยประโยชน์จากเอกสารทางกฎหมายในการครอบครองทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพมากกว่า จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างคนบนพื้นที่สูงและคนจากพื้นราบ

ความเหลื่อมล้ำในระบบประกันสุขภาพ

สถานการณ์โดยทั่วไปกล่าวได้ว่า นโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับจังหวัดนั้นยอมรับสิทธินี้บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม กล่าวคือหากคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ รวมถึงแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนเจ็บป่วยก็สามารถเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐได้ แต่ต้องจ่ายค่ารักษาเองถ้าไม่สามารถจ่ายค่ารักษาได้จริงๆ หรือจ่ายได้บางส่วน ทางโรงพยาบาลอาจพิจารณาใช้เงินอุดหนุนสำหรับช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยมาชดเชยได้ ในภาคปฏิบัติ คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติจำนวนมากรู้สึกได้ว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอาจไม่เต็มใจนักต่อการให้บริการต่อประชาชนชายขอบแบบพวกเขา

เช่น รักษาจริงแต่ไม่ได้ยาที่ดีมีคุณภาพเพราะเจ้าหน้าที่รู้สึกว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น และในหลายกรณี เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถสื่อสารกับคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติได้ด้วยอุปสรรคทางภาษา ถึงแม้ในปัจจุบันบุคคลไร้สัญชาติที่ขึ้นทะเบียนบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเรียบร้อยแล้วจะได้รับสิทธิจากกองทุนคืนสิทธิฯ ตาม ครม. 2553 แต่สิทธิประโยชน์ก็ยังไม่เท่าเทียมกันในหลายเรื่อง เช่น การคุ้มครอง 4 โรคร้าย ได้แก่ โรคไต, โรคเอดส์, โรคหัวใจ และโรคมะเร็ง ซึ่งกองทุนคืนสิทธิฯจะไม่มีงบนี้โดยตรง ต่างจากระบบหลักประกันสุขภาพ (บัตรทอง) ที่ดูแลครอบคลุมทั้ง 4 โรค

การทำงานและได้รับการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทย

บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่ขึ้นทะเบียนประวัติเรียบร้อยแล้วมีสิทธิทำงานตามกฎหมายไทย แต่จะถูกจำกัดให้ทำงานได้ 27 อาชีพตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด⁶ ได้แก่ กรรมกร (ทั่วไป)/(ก่อสร้าง), คนสวน, เลี้ยงสัตว์ ยกเว้น งานเลี้ยงไหม,ช่างปูน, ช่างไม้ ก่อสร้าง, ช่างทาสี, ช่างไม้เครื่องเรือน, พนักงานซักรีดเสื้อผ้า, ช่างตัดเย็บ ยกเว้นเสื้อผ้าสตรี, พนักงานขายอาหารและเครื่องดื่ม, พนักงานผลิตอาหารและเครื่องดื่ม, พนักงานขายของหน้าร้าน, ช่างซ่อมจักรยาน, ช่างซ่อมเบาะรถ, ช่างซ่อมตัวถังรถ, ช่างซ่อมท่อไอเสียรถ, ช่างบัดกรีโลหะแผ่นด้วยมือ, ช่างเลื่อยไม้ในโรงงานแปรรูปไม้,ช่างซ่อมประตูหน้าต่าง, ช่างติดตั้งมุ้งลวด, ช่างทอถักไหมพรมและทอผ้าด้วยมือ, ช่างย้อมผ้า, ช่างซ่อมรองเท้า, ช่างทำกรอบรูป, ช่างลับมีด, ช่างซ่อมนาฬิกา/ปากกา/แว่นตา, ช่างทำเครื่องทองและเครื่องเงิน ดังปรากฏการรับรองสิทธิในมาตรา 13 แห่งพ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ระบุถึงเรื่องการจ้างงานคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย โดยกลุ่มบุคคลเข้าข่ายเป็นแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ โดยต้องขออนุญาตทำงานกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่สถานประกอบการตั้งอยู่ เห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวนั้น ไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนที่จบการศึกษาในระดับสูง คือ ไม่สามารถทำงานตามวุฒิการศึกษาที่จบมาได้ ไม่ว่าจะเป็นวิศวกร ครู/อาจารย์ แพทย์ สถาปนิก นักวิจัย นักแปล นักคอมพิวเตอร์ เจ้าของกิจการ เป็นต้น ในข้อเท็จจริงก็คือมีคนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนจำนวนหนึ่งทำงานในอาชีพที่ไม่ได้รับอนุญาต และเสี่ยงต่อการถูกจับลงโทษที่สูงคือ โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับตั้งแต่ 2,000 - 100,000 บาท หรืออาจจะต้องโทษทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งความผิดนี้เป็นไปตามมาตรา 51 วรรค 1 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 แต่อย่างไร ก็ตามคนทำงานในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคนไทย คนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน แรงงานข้ามชาติ ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน พ.ศ. 2541 อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งกฎหมายนี้ประกันค่าแรงงานขั้นต่ำ จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน ความปลอดภัยในการทำงาน และระเบียบที่คุ้มครองการใช้แรงงานเด็กและผู้หญิง และมีระบบผู้ตรวจแรงงานให้มีการจ้างงานที่เป็นไปตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม คนไร้รัฐ/

ไร้สัญชาติมักได้ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงมาตรฐาน ต้องทำงานยาวนานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน และมีเงื่อนไขการทำงานที่อาจถูกหักค่าแรงได้หากทำงานผิดพลาด หากมีบัตรอนุญาตทำงานนายจ้างมักเก็บไว้ นอกจากนี้ตามกฎหมายแรงงาน คนงานที่ไม่มีสัญชาติไทยจะไม่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสหภาพแรงงานของตนเอง แม้จะสามารถเข้าร่วมสหภาพแรงงานไทยได้แต่ก็ไม่สามารถเป็นกรรมการสหภาพได้ ดังนั้นหากแรงงานบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนจะถูกแสวงหาประโยชน์หรือถูกละเมิด ก็ไม่มีกลไกของตนเองในการเรียกร้องเพื่อปกป้องสิทธิที่ควรได้ ในกรณีที่แรงงานไร้รัฐถูกใช้งานเยี่ยงทาส ประสบอุบัติเหตุ หรือแรงงานหญิงถูกละเมิดทางเพศ ก็ยากที่จะร้องเรียนผ่านกลไกของรัฐ คือ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งมีอยู่ในส่วนกลางและระดับจังหวัด สิ่งที่แรงงานไร้รัฐทำ คือ ยอมทนต่อสภาพการทำงานที่เอารัดเอาเปรียบ หรือยอมตกลานลาออกไป สิ่งที่ควรย้ำในที่นี้คือ หากแรงงานประสบอุบัติเหตุร้ายแรงจนพิการหรือถึงแก่ชีวิต ก็ไม่สามารถเข้าถึงกองทุนทดแทนคนทำงานได้ การปฏิเสธสิทธิในความยุติธรรมทางแรงงานดังกล่าวเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศไทยในเรื่องการเลือกปฏิบัติทำให้กระทรวงแรงงานไทยถูกกล่าวโทษในองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) กรณีตัวอย่างการละเมิดที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ก็คือ กรณีนางหนู่ม ไหมแสง แรงงานไทยใหญ่ที่ขึ้นทะเบียนแรงงานกับกรมการจัดหางานที่เชียงใหม่แต่ต่อมาประสบอุบัติเหตุในการทำงานและถูกปฏิเสธสิทธิในกองทุนค่าทดแทนแรงงาน⁷

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

การต้องเผชิญกับการเอารัดเอาเปรียบ ทั้งจากการทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน หากคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมก็ย่อมจะช่วยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามการขาดความตระหนักของคนบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเองในเรื่องสิทธิการคุ้มครองแรงงานและการฟ้องร้องต่อศาลรวมถึงความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยกลางอย่างแคล่วคล่อง ทั้งการอ่าน พูด และ เขียน ก็เป็นอุปสรรคสำคัญต่อคนกลุ่มนี้ที่ต้องการร้องเรียนการถูกละเมิดสิทธิการทำงานต่อสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด หรือการนำเรื่องขึ้นสู่ศาลแรงงานสมควรกล่าวในที่นี้ว่า การต่อสู้เพื่อสิทธิของคนทำงานนั้น เป็นเรื่องยากเย็นอย่างยิ่งแม้แต่แรงงานไทยเอง ดังนั้นประชากรชายขอบอย่างบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนก็ยิ่งจะมีโอกาส ที่ริบหรี่มากขึ้นไปอีก และในกรณีที่ต้องการเรียกร้องความยุติธรรมจริงๆ สำหรับผู้ไม่สันตการใช้ภาษาไทย ล่ามที่ยินดีช่วยเหลือและสามารถพูดภาษาของผู้ไร้รัฐก็มีน้อยมาก และ แม้จะมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่พยายามจะช่วยหาล่ามภาษาให้ ก็จะมีอุปสรรคกว่ากฎหมาย

คนทำงานของคนต่างด้าวไม่อนุญาตให้คนไร้รัฐทำงานเป็นล่ามแต่ในปัจจุบัน ช่องทางหนึ่ง ที่ประชากรกลุ่มนี้สามารถจะร้องเรียนปัญหาของตนเองได้ คือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ดังที่พบว่านับตั้งแต่การจัดตั้ง กสม. เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2542 ได้มีเรื่องร้องเรียนจากคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติเป็นร้อยเรื่อง โดย กสม.ชุดปัจจุบันมี ‘คณะอนุกรรมการด้านสิทธิและสถานะบุคคลของผู้ไร้สัญชาติ ไทยพลัดถิ่น ผู้อพยพ และชนพื้นเมือง’ เพื่อตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชากรกลุ่มนี้ขณะที่ภาคประชาสังคมก็มืองค์กรที่ทำงานช่วยเหลือด้านนี้ต่อผู้ไร้รัฐที่ประสบความเดือดร้อน ได้แก่ คณะอนุกรรมการด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่นของสภานายความ เป็นต้น แต่การทำงานช่วยเหลือก็ทำได้เพียงในวงไม่กว้างขวางนัก และเป็นเรื่องๆ ไป การทำงานของหลายองค์กรหลายกรณีก็ไม่ต่อเนื่อง เพราะขึ้นอยู่กับเงินทุนสนับสนุน การต่อสู้ในเชิงระบบเพื่อปรับปรุงมาตรฐานการจ้างงานให้ยุติธรรมขึ้น จึงยังไม่สามารถทำให้เป็นจริงได้

การห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุม

บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนมีข้อจำกัดในการเดินทางออกนอก ‘เขตพื้นที่ควบคุม’ ซึ่งหมายถึงเขตอำเภอ หรือจังหวัดที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงาน หรือที่เรียนหนังสือ คือไม่สามารถมีอิสระในการเดินทางไปไหนมาไหน ดังเช่นผู้มีสัญชาติไทยหรือแรงงานต่างชาตินี้ที่เข้าเมือง ถูกกฎหมาย หากคนไร้รัฐต้องการเดินทางออกนอกพื้นที่ ด้วยเหตุผลความจำเป็นต่างๆ ได้แก่ เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นพยานศาล ได้รับหมายเรียกจากพนักงานสอบสวนมีหนังสือเรียกตัวจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อการรักษาพยาบาล หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น ต้องยื่นขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งก็ใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าจะรู้ว่าได้รับอนุญาตหรือไม่ในทางปฏิบัติ มีหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ถึง 3 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน (หากเป็นคนทำงาน) หรือกระทรวงศึกษาธิการ (หากเป็นนักเรียน/นักศึกษา) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งแต่ละหน่วยงานก็ตีความตามดุลพินิจของตนเอง จึงกลายเป็นช่องทางที่เจ้าหน้าที่รัฐแสวงประโยชน์เรียกเรื่องเงินจากคนไร้รัฐ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการเดินทางจริงๆ

ความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษา

รัฐไทยมีนโยบายชัดเจนมากที่สุดในเรื่องสิทธิในการเรียนหนังสือของคนไร้รัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิด้านอื่นๆ คือ มีมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจัดการศึกษาแก่บุคคล ที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2548 ส่งผลให้บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน รวมถึงบุตรหลานของกลุ่มคนเหล่านี้ทั้งหมด สามารถลงทะเบียนเรียนหนังสือในสถานการศึกษาของรัฐได้ จากรายงานของรัฐบาลไทย ที่เสนอต่อองค์การสหประชาชาติเรื่อง สิทธิในการศึกษาของแรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัย และ ผู้พลัด

ถิ่น เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ระบุว่าลูกหลานของแรงงานข้ามชาติ และคนไร้รัฐที่เข้าสู่ระบบ โรงเรียนของรัฐมีจำนวนรวมประมาณ 60,000 คน และปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้ที่นับว่าเป็นการศึกษานอกระบบ จัดโดยองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศในจังหวัดที่มีแรงงานข้ามชาติและคนไร้สัญชาติอาศัยอยู่หนาแน่น ประมาณ 130 ศูนย์ อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ลูกหลานของประชากรชายขอบกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐได้ สาเหตุส่วนหนึ่ง มาจากยังมีผู้บริหารของโรงเรียนจำนวนมากไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้เข้าเรียน เพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาต่างๆ หรือความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการได้รับเงินชดเชย จากรัฐเป็นรายหัวของเด็กไร้รัฐ สาเหตุอีกส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่ของเด็กไร้รัฐเองที่ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา หรือเด็กมีปัญหาไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ หรือเพราะความยากจนไม่สามารถซื้อเสื้อผ้านักเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ⁸ ดังกล่าวมาแล้วบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนไม่สามารถเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุมได้ แต่ในกรณี ของนักเรียน นักศึกษาที่ต้องการเดินทางไปศึกษาต่อนอกเขตควบคุม เพิ่งมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยเมื่อต้นปี 2553 ว่าสามารถเดินทางออกนอกพื้นที่ได้

จากความเหลื่อมล้ำทางด้านสิทธิข้างต้นระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนยังคงมีความแตกต่างอยู่มากจึงทำให้บุคคลไร้สัญชาติ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเรียบร้อยแล้วพยายามดำเนินการยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยเพื่อการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานที่มากขึ้น โดยขณะนี้ประเทศไทย มีกฎหมายในการควบคุมดูแลได้แก่ พระราชบัญญัติสัญชาติไทย พ.ศ.2508 เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้สัญชาติแก่บุคคลโดยหลักเกณฑ์ในการให้สัญชาติแก่บุคคลใด ๆ⁹ ดังนี้

1. การได้สัญชาติไทยโดยการเกิด มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ประการได้แก่
 - 1.1 ผู้เกิดมีบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือ นอกราชอาณาจักรไทย
 - 1.2 ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดามารดาและมารดาไม่ได้เป็นคนต่าง - ด้าว
2. บุคคลต่างด้าวที่ได้สมรสกับคนไทยสามารถยื่นคำขอขอสัญชาติไทยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตามข้อกำหนดกระทรวง ซึ่งการอนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี
3. บุคคลต่างด้าวที่ประสงค์จะได้สัญชาติไทยเพื่อความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงต้องการได้สัญชาติของประเทศไทย ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ บรรลุนิติภาวะแล้วตามกฎหมายไทยและกฎหมายที่บุคคลนั้นมีสัญชาติ, มีความประพฤติดี, มีอาชีพ เป็นหลักเป็นฐาน, มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรไทยต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ยื่นคำขอแปลงสัญชาติไทย เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี

4. บุคคลที่เกิดและอาศัยในราชอาณาจักรไทยเป็นเวลาอย่างน้อยสิบปี โดยถูกบุพการีทอดทิ้งหรือไม่ปรากฏบิดามารดา (คนไร้รากเหง้า) ทั้งนี้เฉพาะผู้ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติและมีเอกสารแสดงตน
5. บุคคลต่างด้าวที่ทำประโยชน์ให้กับประเทศ โดยมีผลงานหรือความรู้เชี่ยวชาญเป็นที่ประจักษ์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีหน่วยงานราชการระดับกรมหรือเทียบเท่ากรมที่เกี่ยวข้องรับรองคุณประโยชน์และผลงานในสาขาต่างๆ ดังนี้ การศึกษา, ศิลปวัฒนธรรม, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, การกีฬา, สาขาที่ขาดแคลนหรือสาขาอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควร
6. ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดามารดาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่คณะรัฐมนตรี มีมติรับรองสถานะให้อาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทย¹⁰ ได้แก่ กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัด เกาะกง ประเทศกัมพูชาที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2520, กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทยที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 6 มีนาคม พ.ศ.2519, กลุ่มชาวลาวภูเขาวอพยพ, กลุ่มชาวเขา 9 เผ่า, กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงและชุมชนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาก่อนและหลัง 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528, กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ, กลุ่มจีนฮ่ออพยพพลเรือน, กลุ่มจีนฮ่ออิสระ, กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า, กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า, กลุ่มชาวเวียดนามอพยพ, กลุ่มชาวลาวอพยพ, กลุ่มเนปาลอพยพ, กลุ่มอดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มาลายา, กลุ่มไทยลื้อ, กลุ่มม้งถ้ากระบอกที่ทำประโยชน์ และกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองกัมพูชา ทั้งนี้เฉพาะผู้ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ และมีเอกสารแสดงตน

ปัญหาความล่าช้าในการให้สัญชาติไทย

ถึงแม้รัฐบาลจะมีแนวทางการในการให้สัญชาติไทยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ตามเงื่อนไขข้างต้นแต่ในการดำเนินการขอสัญชาติไทยยังพบปัญหาหลายปัญหา และเป็นไปด้วยความล่าช้า

กรณีศึกษา : เรื่องความล่าช้าในขั้นตอนการขอสัญชาติทำให้คนไทยพลัดถิ่นอำเภอแม่สอดและอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กว่า 400 คน รวมตัวที่วัดพระธาตุ ตำบลแม่ปะ เพื่อร้องเรียนและให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิ เสรีภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคยื่นสิทธิปัญหาและอุปรสรรคในการให้สัญชาติไทยของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนในประเทศไทย¹¹ จากการวิเคราะห์ถึงปัญหาพบว่า ความล่าช้าในการให้สัญชาติไทย¹² มีดังนี้

1. ข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีน้อย อาทิ ที่อำเภอเมือง จ.ระนอง มีเจ้าหน้าที่บริการซึ่งเป็นพนักงานของรัฐเพียง 2 คน ในขณะที่มีกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นขึ้นทะเบียน เพื่อดำเนินการพิสูจน์และเข้าสู่กระบวนการรับรองการขอสัญชาติกว่า 5,000 คน
2. ผู้ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยต้องใช้เวลาในการหาข้อมูลประกอบในการยื่นคำร้องที่จะต้องหาเครือญาติเพื่อจัดทำผังเครือญาติเชื่อมโยงความเป็นมา, พยานบุคคลที่จะต้องสอบสวนบันทึกปากคำหาจุดเชื่อมโยง รวมทั้งการหาผู้รับรอง
3. การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องกับตัวผู้ยื่นคำร้องยังมีการสื่อสารปัญหาหว่านดำเนินการน้อยเกินไปจึงทำให้คำร้องที่ถูกยื่นเอกสารมาแล้วแต่ยังไม่ถูกต้องครบถ้วนไม่ได้รับการดำเนินการต่อ กรณีตัวอย่าง : คนไทยพลัดถิ่นได้มีการยื่นคำขอมาตั้งแต่วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2555 แต่ปัจจุบันพบว่าเรื่องไม่มีความคืบหน้าโดยเจ้าหน้าที่ไม่ชี้แจงว่าติดขัดปัญหาอะไร
4. กรณีหน้าตา และชื่อ นามสกุล ไม่เหมือนคนไทยแต่ผังเครือญาติที่มีสัญชาติไทยปรากฏชัดเจน
5. ตัวผู้ยื่นคำร้องไม่มีบุคคลที่น่าเชื่อถือมารับรองว่าไม่ถือสัญชาติของประเทศอื่น โดยทางอำเภอจะทำการกำหนดบุคคลที่น่าเชื่อถือไว้แล้วหากไม่ตรงตามคุณสมบัติที่ทางอำเภอกำหนดก็จะไม่ให้การรับรองในเรื่องการไม่ถือสัญชาติของผู้ยื่นคำร้อง

การควบคุมและจัดระบบพลเมืองที่มีสถานะบุคคลไร้สัญชาติ

ในปัจจุบันมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานราชการ นักวิชาการและนักการเมือง เพื่อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่กระตุ้นให้ภาครัฐหันมาใส่ใจกับปัญหาการละเมิดสิทธิคนไร้รัฐบุคคลมากขึ้น เครือข่ายดังกล่าวนี้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงในสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ที่ทำงานด้านสถานะและสิทธิของบุคคลชายขอบ (ได้แก่ ชนกลุ่มน้อย คนไร้รัฐ ไร้รากเหง้า และแรงงานข้ามชาติ) ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของคนไร้รัฐไร้สัญชาติอย่างเป็นระบบ จนนำไปสู่การเกิด ‘ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล’ ตามมติคณะรัฐมนตรี 18 มกราคม 2548 โดยคำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน รายละเอียดของยุทธศาสตร์ที่สำคัญมี 3 ด้าน¹³ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ มีหลักพื้นฐานว่า ผู้ที่จะได้รับการพิจารณาให้สถานะบุคคลต้องมีความประพฤติดี และ/หรือประกอบอาชีพสุจริต และไม่มีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคง โดยใช้แนวทางการให้สถานะก่อน หากภายหลังพบว่ามีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติตามกฎหมายปกครอง ก็จะดำเนินการถอนสถานะและ

กระจายอำนาจการอนุมัติสถานะให้ลงไปสู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อรองรับการดำเนินการต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเปิดโอกาสให้นักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการพิจารณาคำร้องขอสถานะในรูปของคณะกรรมการที่มีผู้เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ ทั้งนี้ผู้เข้าข่ายจำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่มคือ

- 1.1 บุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศ ดำเนินการแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่บุคคลที่มีเชื้อสายไทยที่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนหรือให้สถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แก่บุคคลที่มีชื่ออยู่ในประเทศไทยติดต่อกันอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไป และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทาง หรือไม่มีจุดเกาะเกี่ยวใดๆ กับประเทศต้นทางสำหรับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่ถึง 10 ปี และปัจจุบันไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้ เนื่องจากเหตุผลด้านความปลอดภัย หรือเหตุผลด้านมนุษยธรรมอื่นๆ ให้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยชั่วคราวได้
- 1.2 เด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาของประเทศไทยแต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมายให้สัญชาติไทยแก่บุคคลที่เกิดหรืออาศัยอยู่ในประเทศ และ จบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยทั้งนี้กระบวนการให้สัญชาติให้เป็นไป ตามกฎหมายสำหรับเด็กที่ยังไม่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณากำหนดสถานะตามกลุ่ม 1
- 1.3 บุคคลที่ไร้รากเหง้า ให้บุคคลที่ขาดบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ได้รับสัญชาติไทยเมื่อมีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนของทางราชการ และอาศัยอยู่ในประเทศไทยติดต่อกันอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไปส่วนบุคคลที่ขาดบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งที่ได้รับสถานะเป็นบุตรบุญธรรมตามคำสั่งของศาล ให้ได้รับสัญชาติไทย
- 1.4 บุคคลที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศ ให้สัญชาติไทยแก่บุคคลซึ่งมีผลงาน/ความรู้ ความเชี่ยวชาญที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ในด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการกีฬา รวมทั้งด้านอื่นๆ ซึ่งรัฐมนตรีมหาดไทยเห็นสมควร
- 1.5 แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชาที่ได้รับการจดทะเบียน แต่ไม่สามารถเดินทางกลับได้เนื่องจากประเทศต้นทางไม่ยอมรับได้รับสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศชั่วคราวและเข้าสู่กระบวนการพิจารณากำหนดสถานะตามข้อ (1) - (4) หากไม่สามารถกำหนดสถานะได้ให้นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสถานะโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งมีองค์ประกอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคราชการ ภาควิชาการและภาคประชาชน พิจารณากำหนดแนวทางการให้สถานะที่เหมาะสมตามมาตรการระยะยาวแนบท้าย ยุทธศาสตร์นี้

- 1.6 คนต่างด้าวอื่นๆ ที่ไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทาง ให้สิทธิการอาศัยอยู่ชั่วคราวแก่กลุ่มคนต่างด้าวทั้งในส่วนที่ได้รับการจดทะเบียนไว้แล้ว และที่จะมีการสำรวจทะเบียนเพิ่มเติม ซึ่งไม่มี คุณสมบัติในการขอรับสถานะตามหลักเกณฑ์ข้างต้นดังกล่าว
2. ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐาน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ
- 2.1 กลุ่มที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการ แต่ยังไม่มีสถานะที่ถูกต้อง ตามกฎหมาย หรือคำร้องขอสถานะอยู่ระหว่างการพิจารณา หรือภาครัฐอยู่ระหว่างการพิจารณา กำหนดนโยบาย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยดำเนินการให้คนเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในส่วนของการรับบริการด้านสาธารณสุข และการเข้ารับการศึกษา โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ สำหรับสิทธิในเรื่องอื่นๆ การทำงาน การเดินทางให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบต่อสถานภาพในการดำรงชีวิต
- 2.2 กลุ่มที่ไม่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติควบคุมโดยในเบื้องต้น สมควรให้สิทธิขั้นพื้นฐานเท่าที่จำเป็น ตามหลักมนุษยธรรม อย่างไรก็ตามในภายหลัง เมื่อคนกลุ่มนี้ได้รับการสำรวจ และจัดทำทะเบียนแล้ว และตรวจพบว่ามีภูมิลำเนาที่ชัดเจนในประเทศต้นทาง ให้ดำเนินการส่งกลับ แต่ในกรณีไม่สามารถส่งกลับได้หรืออยู่ระหว่างกระบวนการกำหนดสถานะ หรืออยู่ระหว่างการประสานประเทศต้นทาง เพื่อตรวจสอบสถานะ และภูมิลำเนาให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้สิทธิขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกันกับกลุ่มแรก
3. ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ โดยดำเนินการบน 2 แนวทาง คือ
- 3.1 ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการกำหนดกลไกการพัฒนาความสัมพันธ์ร่วมกันในด้านต่างๆ ทั้งสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในภูมิภาค
- 3.2 เพิ่มความเข้มข้นในการปฏิบัติและการควบคุมทางทะเบียน โดยเฉพาะการแจ้งเกิด ซึ่งจะใช้ออกสาร ท.ร. 031 ซึ่งเป็นสูติบัตรที่ใช้สำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน และการย้ายถิ่นที่อยู่ซึ่งจะใช้ออกสาร ท.ร. 071 ซึ่งเป็นใบแจ้งการย้ายที่อยู่ที่ใช้สำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ตัวบุคคล และกำหนดสถานะในอนาคต

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากสถานการณ์คนไร้สัญชาติในประเทศไทยที่ยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมากการแก้ปัญหาของภาครัฐกำลังดำเนินการแก้ไขซึ่งจากนโยบายของ นายกรัฐมนตรี คนปัจจุบัน มีดำริที่จะให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้แก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติให้หมดสิ้นไปภายใน ปี 2568 ซึ่งจากข้อมูลของผู้วิจัยจะขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา โดยเป็นข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในกระบวนการ หรือขั้นตอนในการจัดทำทะเบียน “บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน” ควรกำหนดกรอบเวลาดำเนินการในกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ให้ชัดเจนและเร่งรัดการพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่ผู้ยื่นคำร้องขอสัญชาติ โดยรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนโดยใช้มาตรฐานวิธีปฏิบัติรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องฉบับเดียวกันในทุกพื้นที่
2. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับคำร้องขอมีสัญชาติและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการให้สัญชาติที่เพียงพอกับผู้ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปัญหา เช่น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เป็นต้น สำหรับการปฏิบัติงานควรยึดหลักดังนี้
 - 2.1 ปรับทัศนคติ ส่วนที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1.1 ภาคราชการ ต้องเข้าใจในปัญหาและความสำคัญของปัญหาคคนไร้สัญชาติ
 - 2.1.2 เจ้าของปัญหา บุคคลไร้สัญชาติ หรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนเอง ต้องเข้าใจในวิธีการในการยื่นคำร้องและข้อมูลที่ใช้ประกอบในการยื่นคำร้องการขอมีสัญชาติ
 - 2.1.3 ภาคนโยบาย ต้องมีทัศนคติที่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติ โดยการแก้ปัญหาที่สาเหตุและคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติ
 - 2.2 ควรให้สัญชาติแก่บุคคลไร้สัญชาติที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศไทย ซึ่งได้แก่บุคคลดังนี้
 - 2.2.1 คนไร้สัญชาติที่อาศัยในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนเกิดความกลมกลืนทางสังคม และวัฒนธรรมกับประเทศไทย
 - 2.2.2 คนไร้สัญชาติที่แม่เข้ามาในประเทศไทย แต่มีเชื้อชาติไทย
 - 2.2.3 คนไร้สัญชาติที่แม่เพิ่งมาในประเทศไทยแต่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทย
 - 2.2.4 คนไร้สัญชาติที่มีบิดามารดา หรือคู่สมรสเป็นคนสัญชาติไทย หรือคนต่างด้าวที่มีสิทธิอาศัยในลักษณะถาวรในประเทศไทย
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือการเน้นย้ำการปฏิบัติในแนวทางควบคุมและจัดระบบพลเมืองที่ยังมีสถานะเป็นบุคคลไร้สัญชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ได้แก่

ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ โดยเมื่อบุคคลเหล่านั้นมีสถานะและการขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายเรียบร้อยแล้ว จึงเชื่อมโยงไปสู่ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้บุคคลเหล่านี้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักมนุษยชนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ เช่น สิทธิการรักษาพยาบาล, สิทธิรับการศึกษา, สิทธิในการประกอบอาชีพรวมไปถึงสิทธิในการมีที่อยู่อาศัย จนท้ายที่สุดสามารถดำเนินยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ โดยเข้าไปควบคุมการขั้นตอนการแจ้งเกิด และการย้ายที่อยู่ ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะมีประโยชน์ในการควบคุมพฤติกรรมและปัญหาอาชญากรรมที่จะเกี่ยวข้องกับบุคคลไร้สัญชาติได้

เอกสารอ้างอิง

¹ ทีมข่าวเบนาร์นิวส์ ประเทศไทยพิจารณาให้สัญชาติแก่บุคคลไร้รัฐสัญชาติกว่า 8 หมื่นคน 2559 [สืบค้น 10 มิ.ย.2560] เข้าถึงได้ที่ URL: <http://www.benarnews.org/thai/news/TH-stateless-12302016181120.html>

² พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534. ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. 2548 (ลงวันที่ 31 มีนาคม 2548)

³ หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท 0309.1/ว 49 เรื่องการสำรวจทำทะเบียนและเอกสารแสดงตนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2549)

⁴ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534 ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ.2548 อนุสนธิตามข้อ 6 วรรคท้าย ข้อกำหนดเกี่ยวกับเลขประจำตัวประชาชนของบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลางว่าด้วยการสำรวจและจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. 2548 (ลงวันที่ 31 มีนาคม 2548)

⁵ กฤตยา อาชวนิจกุล. การจัดระบบคนไร้รัฐในบริบทประเทศไทย. ในจุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย. นครปฐม:สถาบันวิจัยประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2554. หน้า 113 – 118.

⁶ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. องค์ความรู้เรื่องการพิจารณาอนุญาตทำงานคนบนพื้นที่สูง. กรมการจัดหางาน ; 2558. หน้า 10 -11.

⁷ ดร.ณิ ไพศาลพาณิชย์กุล. จดหมายข่าวด้านการเข้าถึงความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิแก่แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย. ฉบับที่ 10. มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา ; 2558. หน้า 4 - 5.

⁸ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT). การศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย. เอกสารเชิงนโยบาย ; 2557. หน้า 12 - 22.

⁹ ส่วนประสานราชการ สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง. การกำหนดสถานะบุคคลแก่ชนกลุ่มน้อย การดำเนินการด้านสัญชาติและการดำเนินการด้านคนเข้าเมือง. กรุงเทพฯ ; 2551. หน้า 14 – 16.

¹⁰ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง สั่งให้บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ได้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไป และการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะราย (ลงวันที่ 22 กันยายน 2555)

¹¹ สำนักข่าวไทยพีบีเอส. คนไทยพลัดถิ่นใน จ. ตาก ร้องเรียน กมธ. สิทธิมนุษยชนฯ ขอสัญชาติไทยหลังดำเนินการล่าช้า. 2556. [สืบค้น 20 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้ที่ URL : <http://news.thaipbs.or.th/content/147347>

¹² สำนักข่าวเนชั่น. ไทยพลัดถิ่น 14,000 คน ได้ลุ้น กรมการปกครอง เร่งแก้ไขความล่าช้าการคืนสัญชาติ. 2558. [สืบค้น 20 ก.พ. 2560]. เข้าถึงได้ที่ URL : <http://breakingnews.nationtv.tv/home/read.php?newsid=755667>

¹³ กฤตยา อาชวนิจกุล. การจัดระบบคนไร้รัฐในบริบทประเทศไทย. ในจุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย. นครปฐม:สถาบันวิจัยประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ; 2554. หน้า 119 – 121.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอก เสวก เทียนสันต์

วัน เดือน ปีเกิด

30 พฤษภาคม 2510

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ.2528

โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 26

พ.ศ.2533

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 37

พ.ศ.2541

โรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำชุดที่ 77

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.2533 – 2534

ผู้บังคับหมวดรถถัง กองพันทหารม้าที่ 9

พ.ศ.2534 – 2535

หัวหน้าชุดปกครองและพัฒนา โครงการพัฒนาโดยตุง

พ.ศ.2536 – 2541

นักบิน กองพันบิน ศูนย์การบินทหารบก

พ.ศ.2541 – 2546

ฝ่ายเสนาธิการประจำกอง กองส่งกำลังบำรุง กองทัพอากาศที่ 3

พ.ศ.2547 – 2556

หัวหน้าฝ่ายเสนาธิการ จังหวัดทหารบกอุดรดิตถ์

พ.ศ.2549 – 2551

ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายการข่าวหน่วยเฉพาะกิจ พลเรือน ตำรวจ ทหาร (เขาค้อ)

พ.ศ.2553 – 2554

ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายการข่าว หน่วยเฉพาะกิจ ยะลา

พ.ศ.2557 – 2558

รักษาการ รองเสนาธิการ จังหวัดทหารบกอุดรดิตถ์

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ.2558 – 2560

รองเสนาธิการมณฑลทหารบกที่ 35